

KNIŽNICA TRINITY COLLEGE V DUBLINE

PAEDDR. DARINA OBUŠEKOVÁ, PHD.

 darina.obusekova@ku.sk

 Katolícka univerzita v Ružomberku

 www.ku.sk

The paper presents the Trinity College Library in Dublin, the oldest library in Ireland. It was established along with the college in 1592, and it is the only library in the United Kingdom with the legal deposit privilege. Among other items, its holdings include the harp of King Brian Boru, a copy of the 1916 *Proclamation of the Irish Republic*, and the *Book of Kells*, an important work of Western calligraphy. The author of the paper points out the historical significance of the library, but also its innovative approach to services, including education and research within all Trinity College programs. Therefore, the Trinity College Library is considered to be a national treasure.

Keywords: foreign libraries, academic libraries, Trinity College Library, library and information services, Dublin

Zdroj: www.wikimedia.org

História najstaršej knižnice v Dubline siaha až do roku 1592, v ktorom bola spolu s Trinity College založená. Knižnici bola udelená výsada zákonného depozitu v roku 1801 a odvtedy dostáva kópie všetkých publikovaných materiálov v Spojenom kráľovstve a Írsku, takže ide o jedinú inštitúciu s právom vlastníctva povinných výtlačkov. Taktiež je trvalým domovom harfy kráľa Briana Boru, ktorá je národným symbolom Írska, ale i kópiou Vyhlásenia Írskej republiky z roku 1916 a *Kellskej knihy*. Vďaka jej bohatej histórii, knižnému fondu i famóznjej architektúre je právom označovaná aj ako klenot Írska.

V súčasnosti ide o najväčšiu knižnicu v Írsku a uchováva okolo 6 miliónov tlačených zväzkov s rozsiahlymi zbierkami časopisov, rukopisov, máp a hudby, ktoré odrážajú viac ako 400 rokov akademického rozvoja. Ako významná výskumná knižnica s medzinárodnou reputáciou podporuje potreby vzdelávania a výskumu vo všetkých odboroch akadémie, poskytuje služby širokému okruhu externých používateľov a inštitúciám, ale zároveň prispieva aj k rozvoju tvorivých iniciatív v poskytovaní informácií a prostredníctvom výstav rukopisov a iných pokladov ukrytých v jej zbierkach každoročne priláka do svojich priestorov státisíce návštevníkov.¹

Najsľávnejšie z jej rukopisov *Book of Kells* a *Book of Durrow* predstavil Henry Jones, biskup z Meath a bývalý vicekancelár univerzity, v 60. rokoch 17. storočia. Medzi ďalšie špeciálne zbierky patrí *Usshe-*

rova zbierka získaná v roku 1661 a *Fagelova zbierka* z roku 1802.

KELLSKÁ KNIHA

Najznámejšia kniha v Trinity College Library je štvorzväzková *Book of Kells* (*Kniha z Kellsu*), pomenovaná podľa kláštora Kells v grófstve Meath v Írsku.² Ide o majstrovské dielo západnej kaligrafie využívajúce výzdobu, ktorá je nielen mimoriadne bohatá a farebná, ale miestami aj hlboko záhadná. Vytvorili

Kellská kniha. Zdroj: www.edublin.com.br

ju tamojší mnísi niekedy okolo roku 800 nášho letopočtu a v súčasnosti sa považuje za najkrajší národný poklad Írska.

Knižnica zvyčajne vystavuje dva z aktuálnych štyroch zväzkov naraz, pričom jeden zobrazuje hlavnú ilustráciu a druhý textové strany.³ Rukopis obsahuje štyri evanjeliá v latinčine založené na texte Vulgáty, napísané na pergamene (teľacej koži) tučnou a odbornou verziou písma známou ako „ostrovne majuskuly“, odkazujúc na štýl umenia vytvorený v postrímskych dejinách Veľkej Británie. Ilustrácie a zdobenie *Kellskej knihy* prevyšuje iné knihy v extravagancii a komplexnosti. Výzdoba spája tradičnú kresťanskú ikonografiu so zdobenými víriacimi motívmi, typickými pre ostrovne umenie. Postavy ľudí, zvierat a mýtických zvierat spolu s keltskými uzlami a prepletenými vzormi v žiarivých farbách oživujú stránky rukopisu.⁴

ZÁKONNÝ VÝTLAČOK LEGAL DEPOSIT (LD)

Knižnica Trinity College v Dubline využíva právne predpisy o zákonnom výtlačku Írska a Spojeného kráľovstva. Zákonný výtlačok je zriadený na Trinity College Dublin od roku 1801, čo predstavuje veľkú časť zbierky (približne 5 miliónov zväzkov) knižnice. Írski vydavatelia a distribútori sú povinní doručiť tlačенú kópiu každého zo svojich diel do knižnice Trinity College Dublin v súlade s podmienkami zákona o autorských právach a súvisiacich právach z roku 2000. Vydavatelia a distribútori v Spojenom kráľovstve sú povinní uložiť kópiu každého zo svojich diel v Britskej knižnici a na požiadanie v piatich ďalších špecifikovaných knižniciach vrátane Library of Trinity College Dublin v súlade s podmienkami zákona o legálnych depozitoch z roku 2003.⁵

Zdroj: www.bluesyerme.com

ELEKTRONICKÝ DEPOZITÁR UNITED KINGDOM ELECTRO- NIC LEGAL DEPOSIT (UK ELD)

Britská knižnica a ďalších päť špecifikovaných knižníc sú od 6. apríla 2013 v súlade s predpismi o legálnych depozitoch z roku 2013 oprávnené získavať obsah z materiálov publikovaných v Spojenom kráľovstve na webových stránkach Spojeného kráľovstva a zhromažďovať elektronické časopisy, elektronické knihy a iné typy netlačených publikácií vydávaných v Spojenom kráľovstve online aj offline (napr. CD-ROM). Tieto nariadenia sa však vzťahujú iba na vydavateľov a distribútorov v Spojenom kráľovstve⁶.

Šesť knižníc zákonných depozitov spolupracuje na archivovaní a poskytuje bezproblémový prístup k elektronickému materiálu. Je to prvýkrát, čo sa v Spojenom kráľovstve, Írsku a na medzinárodnej úrovni podarilo dosiahnuť spoluprácu veľkých knižničných inštitúcií v takomto rozsahu. Čoraz viac vydavateľov ukladá elektronický materiál, ku ktorému sa dá dostať v každej knižnici rovnakým spôsobom.

Elektronické formáty predstavujú vylepšené možnosti vyhľadávania v dokumente, čo nie je možné v prípade tlačených publikácií. Materiály prijaté elektronicky od vydavateľov uchováva knižnica zákonných depozitov natrvalo a sú prístupné iba v priestoroch knižnice.

Elektronický zákonný vklad sa označuje aj ako netlačový právny vklad (NPLD). Terminológia UK eLD sa v knižnici Trinity College v Dubline vzťahuje len na elektronický zákonný depozit materiálov Spojeného kráľovstva, prijatých podľa právnych predpisov Spojeného kráľovstva.⁷

SLUŽBY KNIŽNICE TRINITY COLLEGE A JEJ PODPORA VO VZDELÁVANÍ

Hoci je knižnica starobyťou inštitúciou, je priekopníkom moderných metód vyhľadávania zdrojov v procese výučby, vzdelávania a výskumu.⁸

V čoraz komplexnejšom informačnom prostredí knižnica vytvorila sprievodcov na podporu čitate-

lov prostredníctvom syntézy informácií. *Spríevodca falošnými správami a dezinformáciami* obsahuje časovú os mapujúcu históriu fake news (falošných správ), ktorá môže vyvolať diskusie v mnohých oblastiach.

Príručka *Písanie prehľadu literatúry* poskytuje praktickú podporu v ponímaní mnohých typov prehľadov, ktoré sa vyžadujú pri študentských a diplomových prácach. Systematické prehľady identifikujú všetky relevantné štúdie na danú tému a môžu navrhnúť odpovede na skutočné problémy, a to i v prípade výsledku vyhľadávania s odpoveďou „zatiaľ nepoznáme odpoveď“. Spríevodca *Systematické preskúvanie* zahŕňa všetky etapy a fázy výskumu od štruktúrovania výskumnej otázky, cez vypracovanie protokolu až po písanie výskumu a publikovanie.

Tím predmetových knihovníkov okrem poskytovania rád usporadúva workshopy pre študentov, výskumníkov a zamestnancov.⁹

VIRTUÁLNA KNIŽNICA

Virtual Trinity Library je ambiciózny digitalizačný program zameraný na unikátne zbierky knižnice

v deviatich kľúčových témach. Význam tohto projektu pri poskytovaní digitálnych materiálov na výučbu, vzdelávanie a výskum sa výrazne posilnil počas pandémie, ktorá urýchlila digitálnu transformáciu univerzity a knižnice.

Ťažiskom knižnice Virtual Trinity Library je konzervovanie a digitalizácia šesťnástich stredovekých rukopisov, financované spoločnosťou Carnegie Corporation of New York, medzi ktoré patrí uznávaný Winchcombe Psalter a *The Life of St Alban* od Matthewa Parisa. Ďalšie iniciatívy by mali zahŕňať zverejnenie novej online výstavy „Women of Cuala Press“ a publikovanie prostredníctvom katalógu MARLOC, obchodného archívu Cuala Press.¹⁰

ZÁVEROM

Knižnica Trinity College v Dubline dýcha starobylou, ktorá sa zároveň snúbi so súčasnou potrebou návštevníka načerpať vedomosti, výskumníka, hľadajúceho odpovede v relevantných zdrojoch, či študenta, ktorý je ešte len na prahu svojej tvorivej činnosti. Je to studnica, ktorú sa oplatí spoznať nielen ako súčasť návštevy Dublinu, ale zámerne vycestovať a pokochať sa jej krásou.

POZNÁMKY

¹ <https://www.tcd.ie/library/about/history.php>.

² <https://www.thecollector.com/what-is-the-book-of-kells/>.

³ <https://www.irishcentral.com/travel/book-kells-european-icon>.

⁴ <https://www.irishcentral.com/travel/book-kells-european-icon>.

⁵ <https://www.tcd.ie/library/about/legal-deposit.php>.

⁶ Viac informácií je k dispozícii v Britskej knižnici.

⁷ V súčasnosti podľa írskych predpisov sa eLD nevzťahuje na írsky materiál. Viac pozri na <https://www.tcd.ie/library/about/history.php>.

⁸ <https://www.tcd.ie/library/about/history.php>.

⁹ <https://www.tcd.ie/library/about/welcome/>.

¹⁰ <https://www.tcd.ie/library/about/welcome/>.